

19. Väestönsuojelutoimisto

Henkilökunta. Väestönsuojelutoimiston henkilöstössä tapahtui v. 1969 seuraavat muutokset: suunnittelu- ja koulutuspäällikönä oli eversti evp. Uljas Käkönen 31.8. saakka ja 1.11. lähtien ev.luutn. evp. Martti Suhonen, viestisuunnittelijana ev.luutn.evp. Pentti Vornanen 24.1. saakka ja 1.4. lähtien ev.luutn. evp. Reio Wisakanto sekä kouluttajana ev.luutn. evp. Erik Sandström 31.10. saakka ja 1.11. lähtien ev.luutn. evp. Alf Konno.

Kalliosuojien hoitohenkilöstöön kuului koneenhoitaja, sähköyliasentaja, koneasentaja, 2 sähköasentajaa, putkiasentaja, laitospies ja 9 kalliosuojanhoitajaa.

Hallinnollinen toiminta. Väestönsuojelutoimiston v:ltä 1966 oleva työjärjestys tarkistettiin ja täydennettiin. Uusi työjärjestys astui voimaan 16.5.1969. Samana päivänä astui voimaan myös kalliosuojien hoitohenkilöstön uusittu työjärjestys.

Viraston toiminnan laajuutta kuvaa osataan diaariin kertomusvuonna merkittyjen kirjeiden luku, joka oli 1 881. Näistä oli hallinnollisia asioita 687, suunnittelu- ja koulutusasioita 1 050, rakenteellisen suojelun asioita 144. Kalliosuojien vuokrasopimuksia tehtiin 11. Rahatoimistolle lähetettyjen maksuosoitluetteloiden määrä oli 132, laskujen määrä 1 011 ja palkanmaksukehoitusten määrä 60. Edelliseen vuoteen verrattuna oli kirjeenvaihtoa osoittavissa luvuissa havaittavissa pientä laskua, kun taas maksuliikettä osoittavissa luvuissa selvää nousua.

Kalliosuojien vuokrauksesta oli tuloja kertomusvuonna 949 412 mk. Niiden käyttökustannus- ja kunnossapitokulut olivat 346 954 mk. Vuoden alkupuoliskolla oli joku kalliosuoja tilapäisesti vuokraamatta moneksi vaikeuksien takia, mutta kesästä lähtien olivat kaikki vuokrauskelpoiset suojatilat vuokrattuina jatkuvasti. Tähän vaikutti osaltaan myös kohonnut taloudellinen aktiviteetti.

Suunnittelutoiminta. Kertomusvuoden suunnittelutoimintaan on vaikuttanut tieto sisäasiainministeriössä valmisteltavasta uudesta väestönsuojelun organisaatiosta. Alustavat määrävahvuustiedot mahdollistivat suunnittelun aloittamisen uudelta pohjalta, vaikka vahvistettuja kokoonpanoja ei vielä saatukaan.

Sisäasiainministeriö antoi 19.6. evakuointien suunnittelusta uudet ohjeet, joiden mukaan kyseinen suunnittelu ja mahdollinen toteuttaminen kuuluu kokonaan väestönsuojeluviranomaisille. Uusittavan valmius-evakuointisuunnitelman laatiminen aloitettiin edellä mainittujen ja Uudenmaan lääninhallituksen täydentämien ohjeiden mukaisesti.

Yleisen väestönsuojelun johtoelimien ja yksiköiden henkilöstön sijoituskortistossa suoritettiin henkilövaihdosten aiheuttamat muutokset 335 henkilön kohdalla.

Kertomusvuonna jatkettiin v. 1968 aloitettua omakohtaisen suojelun suunnitelmien tarkistamista. Vuoden loppuun mennessä oli eri toimipaikkoja koskevia tarkistettuja

suunnitelmia lähetetty väestönsuojelutoimistolle seuraavasti: muut kuin kaupungin virastot ja laitokset 145, teollisuus ja likeyritykset 232 ja asuntokiinteistöt 24.

Lähes 40 % pyydytystä tarkistuksista oli vielä saapumatta, joten työ tulee jatkumaan ja tiettyssä määrin tarkistustyö onkin alati jatkuva. Työtä hidastivat mm. väestönsuojelutoimiston työvoiman vähyys, organisaationmuutokset valtion virastoissa ja laitoksissa sekä suojelujohtajien jatkuva vaihtuminen. Paria poikkeusta lukuun ottamatta laitosten ja vastaavien asennoituminen väestönsuojeluun oli myönteistä.

Väestönsuojelutoimisto ei työvoiman vähyden takia kyennyt riittävässä määrin avustamaan kaupungin virastojen ja laitosten suojelusuunnitelmien laatimista ja tarkistamista. Tämä tuki olisi ollut tarpeen nimenomaan siellä, missä ei ollut päätoimista suojelujohtajaa tai tämän apulaista. Kaupungin virastoja ja laitoksia koskeva suojelusuunnitelmakortti liitteineen saatiin 206 eri toimipaikasta.

Laajentuneet suunnittelutehtävät ovat osittain jo johtaneet siihen, että työn vaatimustasosta on ollut pakko tinkiä. Tilanne tulee edelleen vaikeutumaan mm. väestönsuojelun toimeenpanossa tapahtuvien organisaationmuutosten ja tämän aiheuttamien suunnittelutehtävien lisääntymisen vuoksi.

Viesti- ja hälytystoiminta. Väestönsuojelukeskuksen sisäiset viestiyhteysjärjestelyt sekä kaiutinvverkosto saatettiin kuntoon suojan laajennustyön valmistuttua. Kanavapuiston kalliosuojassa olevaan kaupunginhallituksen suojatilaan tulevat puhelinverkot rakennettiin. Väestönsuojelukeskuksen laajennustyön yhteydessä asennettiin paineilmakäyttöinen suurtehohälytintä 25 m korkeine teräslieriötorneineen. Arhotien suurtehohälytintä varten rakennettiin niinikään teräslieriötorni, joka pystytettiin alkusyksystä. Kaupungin alueelle oli näin ollen asennettu viisi suurtehohälytintä. Kolmen viimeksi asennetun kokäyhtöä ei ollut vielä suoritettu.

Väestönsuojelumateriaalin hankinnat. Hankintamäärärahoja oli v:lle 1969 myönnetty 110 000 mk.

Väestönsuojelutoiminta jakaantui palvelualoittain seuraavasti: johtamistoiminta, tiedustelu- ja järjestyspalvelu, palontorjunta, pelastus-, raivaus- ja lääkintäpalvelu. Niihin tarvittavat tärkeimmät materiaalityypit olivat: palokalusto, pelastus- ja raivauskalusto, lääkintä-, suojelu- sekä viestialojen materiaali. Määrävahvuisen materiaalin lisäksi tarvittiin materiaalia varastoihin kuluksen mukaista täydennystä varten.

Merkittävin materiaalityyppiä parantanut hankinta oli suojelulohkojen kiinteitä ensiapupaikkoja varten hankittu lääkintämateriaali, josta eräitä toimituseriä siirtyi v:n 1970 puolelle.

Koulutustoiminta. Väestönsuojelutoimiston pitämiä kursseja oli: yleisen väestönsuojelun kursseja 20, laitossuojelun kursseja 37 ja evakuointihenkilöstön kursseja 6. Oppilasmäärät olivat vastaavasti seuraavat: yleisen väestönsuojelun koulutus 410, laitossuojelun koulutus 1 054 ja evakuointihenkilöstön koulutus 174.

Mainittujen kurssien lisäksi piti väestönsuojelutoimiston ensiapukouluttaja kaupungin sähkölaitoksen henkilökunnalle 4 ensiavun koulutustilaisuutta, joihin osallistui 295 henkilöä.

Kaupungin tärkeimpien virastojen ja laitosten sekä erityisesti teollisuuslaitosten uudet suojelujohtajat koulutti edelleen Suomen Väestönsuojelujärjestö.

Väestönsuojelutoimiston tekemään esitykseen perustuen, jonka mukaan yleisen väestönsuojelun johtajistoa ja erityishenkilöstöä koulutettaisiin asetuksen mukaisilla pakollisilla kursseilla Valtion väestönsuojelukoulussa, järjestettiin kaksi viikon kestävästä kurssia, toinen pelastuskomppanioiden ja toinen ensiapukomppanioiden johtajistolle. Osanottajia oli yhteensä 70.

Yleisen väestönsuojelun johtoelimiin ja joukkoihin sijoitettujen johtajien, alijohta-

jien ym. henkilöstön määrävahvuus oli 8 551 henkilöä ja koulutettujen määrä 2 755, mikä on suunnilleen sama määrä kuin v. 1968. Vajaus sijoituksissa täytetään perustamisvaiheessa väestönsuojeluvollisilla tai vapaaehtoisilla. Kodittomien huolto-organisaation henkilöstön määrävahvuus oli 821 ja koulutettuja 24. Kalliosuojan hoitajien määrävahvuus oli 223 ja koulutettuja 113.

Väestön omatoimisen suojelun henkilöstön koulutuksesta ovat suureksi osaksi Helsingin kaupungin myöntämien avustusten turvin huolehtineet Helsingin Väestönsuojeluyhdistys ja Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiri.

Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen järjestämiä väestön omakohtaisen suojelun kursseja oli yhteensä 92, joihin osallistujia oli 2 020. Teollisuuden ja liikeyritysten suojelun kursseja pidettiin yhteensä 29, osallistujia oli 1 154.

Näiden lisäksi yhdistyksen järjestämiin valistustilaisuuksiin osallistui 840 kuulijaa. Vielä on mainittava »Merisataman rysäys» 9.11., johon otti osaa 325 ensiapu-, pelastus- ja palomiestä sekä valtionrautatiet ja jossa yleisöä oli paikalla n. 3 000. Tilaisuudesta laadittiin lyhytelokuva valistus- ja informaatiotarkoituksiin.

Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirin suorittamaa ensiapu- ja kotisairaanhoidokoulutusta annettiin yhteensä 313 kurssilla ja näillä oli osanottajia 5 752.

Lisäksi pidettiin kurssien opettajien jatkokoulutuspäivät, joille oli osanottajia Helsingistä 40. Järjestön keskushallituksen valmennuskursseilla valmennettiin uusiksi opettajiksi 32 sairaanhoitajaa. Ensiapualueharjoituksia pidettiin Helsingissä 7, osanottajia oli n. 400.

Kertomusvuoden aikana on kalliosuojaryhmiin sijoitetuille peruskoulutetuille järjestetty jatkokoulutustilaisuuksia suojelupiireittäin 24 oppilaille. Opetus toimeenpantiin uudenaikaisten koneistojen ja laitteiden käsittelyyn sovellettuna harjoitteluna.

Väestönsuojelun pelastusyksiköihin tarvittavien pelastuskoirien koulutus saatiin alkuun vuoden aikana. Lohjalla pidetyn peruskokeen, joka oli ensimmäinen Suomessa, suoritti syksyllä 9 koiraa ja lisäksi 4 koiraa suoritti sopivuuskokeen. Koska ko. toiminta on vapaaehtoisuuteen perustuvaa, on se alkujärjestelyjen tultua suoritetuksi luovutettu kuluvan vuoden alusta lähtien Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen tehtäväksi. Koirien harjoituspaikkaa laajennettiin jonkin verran, joskin se vieläkin oli varsin puutteellinen.

Rakenteellinen toiminta. Erottajan yleisessä kalliosuojassa sekä Pihlajamäessä Granittitien ja Liusetien asuntoalueen yhteisissä kalliosuojissa jatkuivat sisustustyöt koko kertomusvuoden ajan. Myllypuron yhteisessä kalliosuojassa suoritettiin louhintatyö loppuun. Vesalan asuntoalueen yhteisen kalliosuojan rakennustyöt aloitettiin kertomusvuoden syksyllä.

Edelleen olivat työn alla Koskelantien, Naulakalliontien, Strömbergintien, Muurimestarintien ja Juurikasvaraston kalliosuojat. Näistä Koskelantien suojelukeskuksen ja Juurikasvaraston suojelulohkon toimiston kalliosuojat valmistuivat lopullisesti kertomusvuoden lopulla.

Valmiisiin kalliosuojiiin mahtui vuoden lopussa sama määrä yleisöä kuin edellisenäkin vuonna eli 37 475 henkeä, rakenteilla oleviin on laskettu mahtuvan 20 670 henkeä.

Valmiita väestönsuojia oli kertomusvuoden loppuun mennessä yht. 2 009, suojahuoneiden kokonaispinta-ala on 158 739 m² ja niihin mahtuu yht. 246 893 henkilöä. Väestönsuojista on yksityisten rakennuttamia talokohtaisia väestönsuojia 1 984, näiden yhteinen pinta-ala on 129 783 m² ja niihin mahtuu 209 418 henkilöä. Kaupungin rakennuttamia yleisiä ja yhteisiä kalliosuojia oli valmiina yht. 25, näiden yhteinen pinta-ala on 28 956 m² ja niihin mahtuu 37 475 henkilöä. Lisäksi oli kaupungilla kertomusvuonna rakenteilla 5 kalliosuojaa, joissa olisi tilaa 12 822 m² yht.

20 670 henkilölle ja suojelutarkoituksiin 1 669 m². Suunnitteilla oli kaikkiaan 9 kalliosuojaa, joissa olisi tilaa 26 106 m² yht. 43 000 henkilölle ja suojelutarkoituksiin 1 671 m².

Väestönsuojeluasetuksen 21 § 7 kohdan edellyttämiä valvontatarkastuksia talokoh-
taisissa suojissa jatkettiin. Tarkastuskohteita oli vain 46 työvoiman puutteesta johtuen.

Väestönsuojelulautakunnan hallinnossa olevien kalliosuojien hoidon ja valvonnan tehostamiseksi oli suoja varten suunniteltu yhtenäinen sarjalukkojärjestelmä, jonka toteuttaminen aloitettiin kertomusvuoden aikana ja jatkui edelleen.

Tiedotus- ja yhteistoiminta. Helsingin kaupungin väestönsuojelun järjestelyjä ja valmiutta tehtiin tunnetuksi mm. järjestämällä esittelytilaisuuksia, joita kaupungin omia tilaisuuksia lukuun ottamatta oli 22. Tutustumiskäynnin tekivät mm. Ruotsin siviili-puolustusjärjestön pääsihteeri ja teollisuuden puolustustoimiston intendentti, Norjan ra-

kenteellisen suojelun ylitarkastaja, Lahden kaupungin ja Helsingin maalaiskunnan väestönsuojelulautakunnat ja eräät kunnanhallituksen jäsenet, Espoon kauppalaan eräät johtavat virkamiehet, useiden kuntien väestönsuojelupäälliköt, useat puolustuslaitoksen kurssit ja muut edustajat sekä monet vapaat kansalaisjärjestöt.

Lehdistölle ja yleisradion edustajille järjestettiin tutustumiskäyntejä kalliosuojiin ja suojelukeskukseen sekä tutustumistilaisuuksia suurtehohälytinjärjestelmään.

Tulot ja menot. Tulot ja oli kertomusvuonna kalliosuojien vuokrasta ym. yhteensä 952 167 mk.

Määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 2 949 185 mk, menot olivat 2 788 462 mk, joten käyttämättä jäi 160 723 mk.

Avustuksina suoritettiin Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirille ja Helsingin Väestönsuojeluyhdistykselle yhteensä 142 000 mk.